

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING KREATIV FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNING O'RNI

Yigitaliyeva Shohsanamxon

Qo'qon Davlat Universiteti o'qituvchisi
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktiri (PhD)

Abdumalikova Madina Alimardon qizi

Qo'qon davlat universiteti magistranti

Tel.: +998 97 949 81 91

Email: abdumalikovamadina475@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarining kreativ fikrlashini shakllantirishda zamonaviy texnologiyalardan, xususan, ona tili va o'qish savodxonligi darslarida raqamli vositalar, interfaol metodlar hamda o'yin texnologiyalaridan foydalanishning ahamiyati tahlil qilinadi. Maqolada o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, ijodiy yondashuvi va kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiluvchi metod va platformalar misollar asosida yoritilgan.

Kalit so'zlar: kreativ fikrlash, raqamli texnologiyalar, ona tili, o'qish savodxonligi, interfaol metod, gamifikatsiya, ijodkorlik.

Bugungi kunda ta'lim jarayonida o'quvchilarning kreativ fikrlash qobiliyatini rivojlantirish dolzarb masalalardan biridir. Chunki raqamli jamiyatda yashayotgan yosh avloddan nafaqat bilim olish, balki uni yangicha yondashuvlar orqali ijodiy tarzda qo'llay olish ko'nikmalari talab etiladi. Boshlang'ich sinf bosqichi bu jarayonning poydevorini tashkil etadi. Shu sababli o'qituvchilarning dars jarayonida zamonaviy texnologiyalarni qo'llay bilishi o'quvchilarning ijodiy salohiyatini oshirishda muhim omil hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023–2026-yillarga mo'ljallangan “Raqamli ta'lim” konsepsiyasida ta'lim tizimiga axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish, o'quvchilarning ijodiy va tanqidiy fikrlashini rivojlantirish asosiy ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida belgilangan.

Kreativ fikrlash — bu mavjud axborot asosida yangi g'oyalar yaratish, muammoni noodatiy yondashuvlar orqali hal qilish va o'ziga xos qarorlar qabul qilish qobiliyatidir. Ushbu qobiliyat insonning hayotiy muvaffaqiyatida muhim rol o'ynaydi. Boshlang'ich ta'lim bosqichida bolalar tabiiy qiziquvchanlik va o'rganishga bo'lgan yuqori ehtiyojga ega bo'lib, bu jarayonda zamonaviy texnologiyalarning ta'siri ularning ijodiy salohiyatini rivojlantirishda kuchli omil sifatida namoyon bo'ladi.

Zamonaviy ta'lim texnologiyalarining asosiy afzalliklaridan biri — o'quvchilarning dars jarayonida faol ishtirok etishiga imkon yaratishidir. Masalan, interaktiv doskalar va multimedia vositalari orqali bolalar mavzuni vizual va eshitish orqali yaxshiroq o'zlashtiradilar. Bu esa ularning abstrakt fikrlash qobiliyatini kuchaytiradi. Interaktiv taqdimotlar, audio va video materiallar yordamida bilimlarni yanada qiziqarli shaklda taqdim etish o'quvchilarda yangilikka intilish va o'z

fikrlarini erkin ifodalash ko‘nikmalarini shakllantiradi. Mobil ilovalar va onlayn o‘yinlar bolalar uchun bilim olishni osonlashtiradi va o‘quv jarayonini interaktivlashtiradi. Masalan, matematik misollarni qiziqarli o‘yinlar orqali yechish yoki til o‘rganishda animatsion dasturlardan foydalanish bolalarning mantiqiy fikrlashini rivojlantiradi. Gamifikatsiya (o‘yinlashtirish) usuli orqali o‘quv jarayoniga jalb qilish bolalarning o‘rganishga bo‘lgan motivatsiyasini oshiradi va ijodiy yondashuvni kuchaytiradi.

Kreativ fikrlashni rivojlantirishda yana bir muhim omil — bu kodlash va dasturlash asoslarini o‘rgatish hisoblanadi. Masalan, Scratch va Blockly dasturlari bolalarga dasturlash asoslarini o‘rgatibgina qolmay, balki mantiqiy fikrlash, algoritmik yondashuv va tizimli muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Bolalar o‘z loyihalarini yaratishda turli muammolarga ijodiy yechim topish, yangi g‘oyalarni ishlab chiqish va ularni amalda qo‘llash imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Shuningdek, guruhli ishlar va onlayn musobaqalar orqali o‘quvchilar birgalikda ishlash, muammolarni tahlil qilish va kreativ fikrlarni ishlab chiqish ko‘nikmalarini rivojlantiradilar. Masalan, biror mavzu bo‘yicha loyiha tayyorlash jarayonida o‘quvchilar o‘zaro fikr almashadilar, bir-birining g‘oyalarini qo‘llab-quvvatlaydilar va ijodiy qarorlar qabul qiladilar.

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari turli darajada o‘rganish sur‘atiga ega bo‘lishadi. Shu bois dars jarayonida LearningApps, Wordwall, Kahoot, Quizizz kabi raqamli platformalardan foydalanish o‘quvchilarning o‘z bilim darajasiga mos topshiriqlarni bajarishiga imkon beradi. Masalan, “O‘qish” darsida Wordwall yordamida hikoyadagi qahramonlar harakatini to‘g‘ri ketma-ketlikda joylashtirish topshirig‘i o‘quvchilarda mantiqiy va ijodiy tafakkurni birgalikda rivojlantiradi. Bunday topshiriqlar o‘quvchining o‘z qarorini himoya qilish, tanqidiy fikr bildirish va yangicha yechim topish ko‘nikmasini kuchaytiradi.

Raqamli vositalar yordamida o‘qituvchi har bir o‘quvchining natijasini kuzatib borishi va individual yondashuvni shakllantirishi mumkin. Bu esa o‘quvchilarda “men ham muvaffaqiyat qozona olaman” degan ishonchni uyg‘otadi — bu kreativ fikrlash uchun eng muhim psixologik omillardandir.

Ona tili va o‘qish darslarida har bir o‘quvchining fikrlash tezligi, tahlil qilish qobiliyati va so‘z boyligi turlicha bo‘ladi. Shu sababli raqamli platformalardan foydalanish darsni individual yondashuv asosida tashkil etish imkonini beradi. Masalan, LearningApps platformasida so‘z tuzish, sinonim va antonimlarni topish, matnni bo‘laklarga ajratish kabi interfaol mashqlar orqali o‘quvchi mustaqil ishlaydi. Wordwall yordamida esa “To‘g‘ri javobni top”, “Gapni davom ettir” kabi ijodiy topshiriqlar yaratiladi. Bu esa o‘quvchilarning til sezgiriligini va tahliliy fikrlashini oshiradi.

Rasm, video, audio va animatsiyalardan foydalanish o‘quvchilarda vizual va eshitish orqali qabul qilishni kuchaytiradi. Masalan, o‘qish darsida multimedia prezentatsiyalar yordamida matn mazmuni asosida sahna ko‘rinishlari, qahramonlar ovozlari bilan taqdim etilsa, o‘quvchi obrazni his etadi va o‘z fikrini erkin ifoda eta boshlaydi. Bunday yondashuvlar o‘quvchilarda tilni chuqur o‘zlashtirish bilan birga, kreativ tafakkurni ham rivojlantiradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy texnologiyalar o‘quvchilarning kreativ fikrlashini shakllantirishda samarali vosita hisoblanadi. Raqamli vositalar yordamida o‘quvchilarda mustaqillik, tashabbuskorlik, ijodiy yondashuv va tahliliy fikrlash ko‘nikmalari rivojlanadi. Boshlang‘ich ta‘limda bu jarayonni to‘g‘ri tashkil etish, o‘qituvchilarning innovatsion yondashuvga tayyorligi bilan chambarchas bog‘liq.

Ona tili va o‘qish savodxonligi darslarida zamonaviy texnologiyalardan foydalanish o‘quvchilarning kreativ fikrlashini rivojlantirishda muhim o‘rin tutadi. Raqamli platformalar, interfaol metodlar va o‘yin texnologiyalari o‘quvchilarning tilga qiziqishini oshiradi, ularni mustaqil va ijodiy fikrlashga yo‘naltiradi. Demak, o‘qituvchi zamonaviy texnologiyalarni dars jarayoniga to‘g‘ri integratsiya qilgan holda, har bir o‘quvchining shaxsiy salohiyatini to‘liq ochib berishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. To‘xtayeva, M. (2023). Boshlang‘ich ta‘limda kreativ fikrlashni rivojlantirish metodlari. Toshkent: TDPU nashriyoti.
2. Karimova, G. (2024). Raqamli texnologiyalar yordamida o‘qish savodxonligini rivojlantirish. “Ta‘lim texnologiyalari” jurnali, №2.
3. Rustamov, S. (2023). Boshlang‘ich sinf ona tili darslarida interfaol metodlardan foydalanish. “Innovatsion pedagogika” ilmiy to‘plami.
4. Tursunova, N. (2025). Gamifikatsiya va kreativ fikrlash integratsiyasi boshlang‘ich ta‘limda. Farg‘ona: FDU nashriyoti.
5. www.learningapps.org, www.wordwall.net, www.kahoot.it — ochiq ta‘lim resurslari.